

Verksamhetsplan och budget 2020

**för det gemensamma folkhälsoarbetet mellan
Västra hälso- och sjukvårdsnämnden och
Alingsås kommun**

Bakgrund

Hälsa kan beskrivas i flera dimensioner; fysisk, psykisk, social och existentiell hälsa. Den påverkas av sociala bestämningsfaktorer, såsom livsvillkor där utbildning, arbete och inkomst som är viktiga delar. Stor påverkan har också vår livsmiljö där till exempel bostad, närområde och känsla av samhörighet spelar roll.

Hälsa är därmed inte bara en fråga för individen och hälso- och sjukvården, utan för **hela** samhället. Folkhälsoarbetet är en av många pusselbitar i arbetet för en socialt hållbar utveckling.

Minskade skillnader i både hälsa och livsvillkor är centrala delar i en långsiktigt hållbar utveckling. Social hållbarhet handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov såsom välbefinnande, rättvisa, makt, rättigheter och individens behov uppfylls.

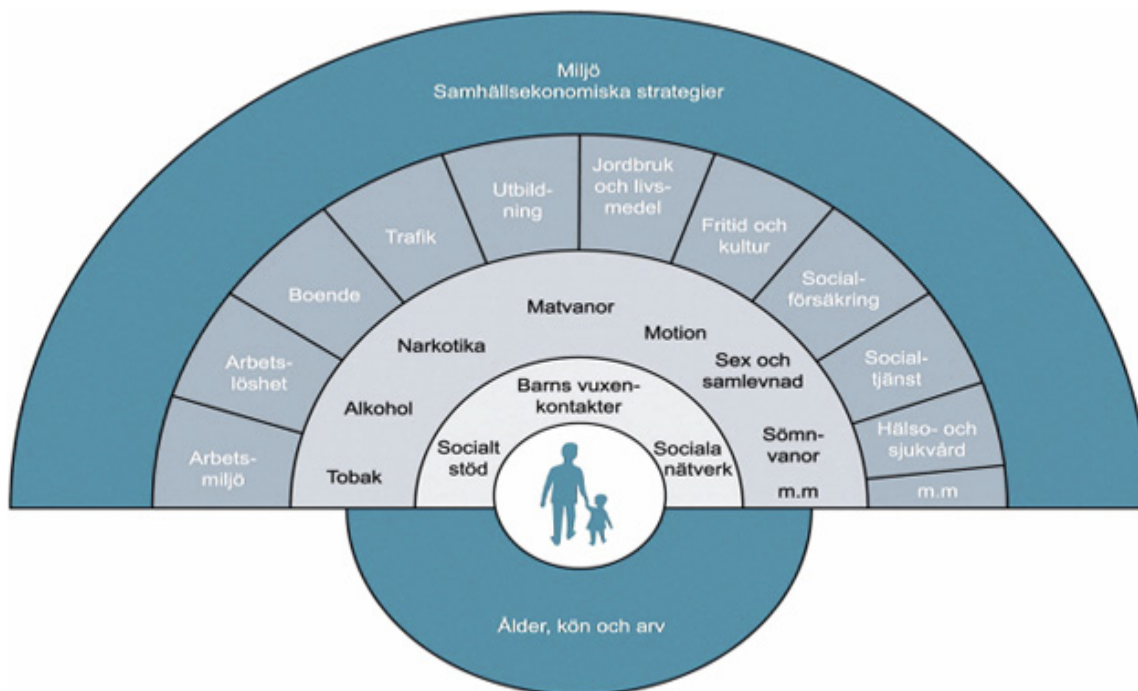
Att prioritera social hållbarhet och att minska skillnader i hälsa är kostnadseffektivt och ett sätt att hushålla med samhällets resurser. I en attraktiv tillväxtregion är hög kunskapsnivå och ett kreativt utvecklingsklimat viktiga förutsättningar, men också en socialt gynnsam och stabil miljö. Den samlade hälsan i befolkningen, folkhälsan, kan därför även vara ett mått. En god och jämlikt fördelad hälsa tyder på ett välfungerande och socialt hållbart samhälle.

Folkhälsa

Begreppet Folkhälsa handlar om hälsotillståndet i befolkningen som helhet eller i grupper i befolkningen. En god folkhälsa innebär att så många som möjligt har en bra hälsa, fysiskt, psykiskt och socialt, och att hälsan är jämlikt fördelad mellan olika grupper i samhället.

Om man tittar på folkhälsan nationellt, har det genomsnittliga hälsoläget i Sverige sedan länge blivit allt bättre. Det finns dock skillnader i hälsa beroende på utbildningsnivå, socioekonomi, etnicitet, ålder och kön. Skillnaden i hälsa mellan olika grupper ökar. Alingsås är inget undantag. Den nationella utvecklingen speglas oftast lokalt.

Målet för folkhälsoarbetet i Sverige är en god och jämlik hälsa, där skillnaderna i hälsa mellan olika grupper minskar. För att förstå vad folkhälsoarbete innebär är det bra att känna till "hälsans bestämningsfaktorer". Detta för att om människors hälsa och livskvalitet ska påverkas i positiv riktning, måste såväl livsvillkor som levnadsvanor förändras.

Hälsans bestämningsfaktorer

Folkhälsoarbete handlar till stor del om att ge människor egenmakt över sin hälsa, att de ska ha möjlighet att påverka sin livssituation. Då måste det finnas förutsättningar för individen att *kunna* påverka sin situation.

Synen på folkhälsoarbete som ett förändringsarbete innebär att det blir en angelägenhet inte bara för professionella folkhälsoarbetare utan för hela samhället.

Den yttersta halvcirkeln i bilden, står för omgivningsfaktorer, sedan följer livsvillkor, levnadsvanor/livsstil, sociala nätverk, individen samt de opåverkbara individuella faktorerna ålder, kön och arv.

Hälsan påverkas av en mängd olika faktorer som på olika sätt och på olika nivåer samspelar med varandra, vilket blir tydligt i schemat för hälsans bestämningsfaktorer. De faktorer som kan påverkas och som antingen kan leda till hälsa och till ohälsa.

En del bestämningsfaktorer kan påverkas genom individuella ställningstaganden och uttrycks genom våra levnadsvanor och vår livsstil, men i allmänhet behövs politiska beslut och kollektiva åtgärder eftersom våra val hänger samman med vilka möjligheter till val vi har.

Som exempel kan nämnas att ekonomiska ojämlikheter är svåra att påverka individuellt, men vi kan själva besluta om att dricka mindre alkohol eller äta bättre mat. Våra levnadsvanor och vår livsstil påverkas emellertid i stor utsträckning av vår kultur, vår omgivning, våra relationer, priser, marknadsföring, social position och så vidare.

Hälsan påverkas också av miljön. Den fysiska miljön kan innehålla olika gifter, buller och andra hot mot hälsan. Den sociala miljön kan vara en tillgång eller ett hot för en hälsosam utveckling. Dessutom påverkas hälsan av vårt genetiska arv, vårt kön och vår ålder. Dessa faktorer går inte att påverka men kunskapen om att, och hur, de påverkar är betydelsefulla i sammanhanget.

Att kunna påverka tillvaron, att ha makt i vardagen, "empowerment", har visat sig vara en betydelsefull faktor för hälsan. De som själva kan planera och styra sina liv har i större utsträckning en bättre hälsa än de som inte kan detta. Dessa möjligheter är nära kopplade till i vilken grad man upplever sig vara delaktig och kunna påverka i samhället vilket bland annat sätter integrations- och demokratifrågor på folkhälsokartan.

Samverkan

Många insatser som påverkar hälsan i befolkningen ingår i det primärkommunala ansvaret. Hur kommunen väljer att arbeta med bostadsområden, vägar, kollektivtrafik, vatten och avlopp, miljö och natur har stor betydelse för de boende i Alingsås hälsa, likaså möjligheter till utbildning, arbete och umgänge med nära och kära.

Alla verksamheter skapar förutsättningar

Folkhälsoarbetet i Alingsås utgår därför från verksamheternas grunduppdrag och hur detta skapar förutsättningar för en god hälsa hos befolkningen. För att folkhälsoarbetet ska vara långsiktigt och ha ett brett perspektiv är det viktigt att väva in framgångsfaktorer i ordinarie verksamhet. Verksamheternas arbete ska bidra till att skapa förutsättningar för **alla** individer att göra hälsosamma val i livet.

Hållbar utveckling

Folkhälsomålen syftar till att skapa goda livsmiljöer och god folkhälsa utifrån kommunens gemensamma arbete för en hållbar utveckling. En hållbar utveckling innebär ett samhälle där ekonomisk utveckling och social välfärd förenas med en god miljö. Folkhälsomålen rymmer inom samtliga dimensioner men är tydligast inom den sociala, där områden som delaktighet och inflytande, boende, arbete och försörjning, kunskap och utbildning samt hälsa och trygghet ingår.

Agenda 2030

En viktig uppgift inom folkhälsoarbetet är att sprida vetenskapligt grundad kunskap som främjar hälsa och förebygger sjukdomar och skador. Genom detta arbete bidrar Alingsås till genomförandet av FN:s globala mål, Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Styrdokument – nationellt, regionalt och lokalt

Riksdagens övergripande mål för folkhälsoarbetet i landet är att *skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation*. Samma inriktning gäller även internationellt där WHO:s Hälsa 2020 samt FN:s globala hållbarhetsmål och Agenda 2030 är vägledande dokument.

Riktningen för utvecklingen i Västra Götaland slås fast i *Visionen Det goda livet* och i *VG 2020, Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020*.

Nationella målet för det gemensamma folkhälsoarbetet

- *Skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.*

För att uppnå det övergripande målet finns 8 målområden som omfattar de bestämningsfaktorer som har störst betydelse på folkhälsan:

1 Det tidiga livets villkor	5 Boende- och närmiljö
2 Kunskaper, kompetenser och utbildning	6 Levnadsvillkor
3 Arbete, arbetsförhållande och arbetsmiljö	7 Kontroll, inflytande, delaktighet
4 Inkomster och försörjningsmöjligheter	8 En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Regionens mål

Genom samverkan är nämndens syfte att bidra till att skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska. En ökad jämlikhet i hälsa och livsvillkor är en förutsättning för att uppnå ett långsiktigt och socialt hållbart samhälle. Ett socialt hållbart samhället innebär att grundläggande mänskliga rättigheter respekteras och att inga grupper diskrimineras eller missgynnas. I kommunernas loka arbete med folkhälsa och social hållbarhet är regionens verksamheter oerhört betydelsefulla.

Fokus för hälso- och sjukvårdsnämnden under 2020 är att:

- verka för fullständig studiegång med hälsan i behåll
- inrikta satsningarna mot de största utmaningarna i varje kommun i arbetet för en jämlik hälsa och social hållbarhet

Kommunens mål

I kommunens budget för Alingsåskommun 2020-2022 berör följande mål folkhälsoarbetet:

- I Alingsås finns goda livsmiljöer genom en långsiktig ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling
- Alingsås barn och elever erbjuds en av landets bästa utbildningar

Alingsås vision 2040

”Alingsås är Västsveriges vackraste kulturstad i en levande bygd. Genom nytänkande, engagemang och tillgänglighet skapar vi livskvalitet för alla”

Prioriterade målområden för folkhälsa 2020

I samverkan med kommunens förvaltningar har följande satsningar prioriterats under 2020:

- Att genom fullständig studiegång, skapa förutsättningar för en god fysisk, psykisk och social hälsa på lika villkor
- I Alingsås är det tryggt, säkert och välkomnande

Målen har prioriterats utefter problembilden som tagits fram efter granskning av statistik i "Hälsa på lika villkor 2019", "Lupp 2017", "CAN 2019", Öckerömetoden, SCB med mera, samt att förvaltningarna givit sin lokala problembild utifrån beprövad erfarenhet och kunskap inom sina arbetsområden.

Folkhälsostrateg

Till arbetet med folkhälsa och social hållbarhet, finns en folkhälsostrateg anställd på 100 %. Tjänsten har en central och strategisk placering i kommunens förvaltning och en regelbunden dialog mellan förvaltningsledning och folkhälsostrateg ska föras.

I uppdraget ingår bland annat att verka för att arbetet med folkhälsa och social hållbarhet bedrivs strategiskt och i samverkan med andra, med ledning av regionala och kommunala styrdokument. Det ingår även för folkhälsostrategen att under verksamhetsperioden hålla sig au jour med aktuella händelser i samhället och att vara flexibel för att kunna arbeta med frågor som kan komma att aktualiseras inom området folkhälsa och socialhållbarhet under verksamhetsåret, varför omvärldsbevakning, samverkan och kompetensutveckling är nödvändig.

Förkortningar

KS	Kommunstyrelsen
BOU	Barn- och ungdom
UOK	Utbildning- och kultur
VOO	Vård- och omsorg
SBK	Samhällsbyggnadskontoret
SAMLA	Samverkan Lerum Alingsås
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
CAN	Centralförbundet alkohol- och narkotikaupplysning
Lupp	Lokal uppföljning av ungdomspolitiken
MBU	Människan bakom uniformen
VBE	Våldsbejakande extremism
HSN	Hälso- och sjukvårdsnämnden
SCB	Statistiska Centralbyrån

Budget 2020

Budget 2020	HSN	Kommun
Ingående från föregående år		
Folkhälso tjänst	339 800 kr	339 800 kr
- Lön (inkl. lönebikostnader)		
- Omkostnader (administrativa kostnader, resor, kurser etc.)		50 000 kr
Folkhälsoinsatser enligt plan		
Att genom fullständig studiegång, skapa förutsättningar för en god fysisk, psykisk och social hälsa på lika villkor genom arbete med alkohol- och drogförebyggande arbete, Mini Maria, kost och motion, hållbar stadsutveckling, fysisk aktiviteten hos barn, unga och äldre, Agenda 2030 mm	330 100 kr	305 100 kr
I Alingsås är det tryggt, säkert och välkomnande genom arbete med trygghetsskapande åtgärder i enlighet med samverkansöverenskommelse med polisen, MBU, Tryggt och snyggt Alingsås, Trygga förskolor/skolor mm	330 100 kr	305 100 kr
SUMMA	1000 000 kr	1000 000 kr

Gemensamma folkhälsoinsatser 2020

Målområde	Vad	Hur	Ansvar
<p>Att genom fullständig studiegång, skapa förutsättningar för en god fysisk, psykisk och social hälsa på lika villkor</p> 	<p><i>Främja fysisk och psykisk hälsa och goda levnadsvanor i arbetet för en jämlik hälsa och social hållbarhet</i></p> 	<ul style="list-style-type: none"> Genom alkohol- och drogförebyggande arbete Genom arbetet med Mini Maria Genom arbete med kost och motion Genom att arbeta för en hållbar stadsutveckling Genom att öka den fysiska aktiviteten hos barn, unga och äldre Genom insatser i arbetet med Agenda 2030 	<ul style="list-style-type: none"> Drogförebyggande insatser genom utpekad drogförebyggare, i samverkan med folkhälsa, socialtjänst, BOU, UOK Arbete inom SAMLA med berörda förvaltningar KS/folkhälsan i samverkan med berörda förvaltningar och föreningslivet KS/folkhälsa i samverkan med samhällsbyggnad KS/folkhälsa i samverkan med BOU, UOK, SBK, VOO och föreningslivet KS/folkhälsa och samtliga förvaltningar
<p>Att i Alingsås är det tryggt, säkert och välkomnande</p> 	<p><i>Öka trivsel, trygghet och social inkludering</i></p> 	<ul style="list-style-type: none"> Genom trygghetsskapande åtgärder i enlighet med samverkansöverenskommelse med polisen. Genom konceptet MBU Genom konceptet tryggt och snyggt Alingsås Genom att stärka arbetet mot VBE Genom arbetet med trygga förskolor/skolor 	<ul style="list-style-type: none"> Kommunens BRÅ, som leds av folkhälsostrategen och berör samtliga förvaltningar, Alingsåshem m.fl. UOK och polis SBK, KS, Socialtjänst/fältare KS/Säkerhetsenheten i samverkan med polis, förvaltningarna och medborgare KS och BOU

